

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦІВ В ОБЛАСТІ АВТОСПРАВИ

Гютюнник А.А.
м. Чернігів

***Анотація.** У статті розглядаються різні засоби підвищення компетентності, такі як професійна орієнтація студентів, професійно-практична підготовка студентів, інформаційні технології, інтерактивні технології, ділові ігри, тренінг, метод мозкової атаки, технологія співробітництва, розвиток творчих здібностей студентів. Визначено, що правильна організація заняття та зважене використання їх під час викладення навчального матеріалу може бути запорукою успішного засвоєння студентами передбачених програмою знань, умінь та навичок.*

***Ключові слова:** компетентність, професійна компетентність, засоби підвищення компетентності.*

Постановка проблеми. Поняття «компетентність» можна визначити як результат процесу навчання особистості, що робить її здатною успішно використовувати на практиці отримані знання, уміння і навички. Компетентність є особистісною характеристикою фахівця, що має велику кількість відповідних до його фаху компетенцій.

Професійна компетентність представляє собою рівень оволодіння особистістю знаннями, уміннями та навичками з відповідного фаху, маючи які вона здатна успішно ставити та реалізовувати завдання, пов'язані з професійною діяльністю.

Оскільки формування професійної компетенції фахівців в області автосправи є актуальним на сьогоднішній день, а різні засоби навчання профільним та професійним дисциплінам сприяють формуванню професійної компетентності студентів, то їх аналіз також є актуальною темою для досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання про засоби формування професійної компетентності досліджували Є. Долинський, В. Черниш, В. Осадчий, О. Бігич, С. Давидова, А. Бочевар, М. Романова, М. Єщенко.

Мета статті. Описати засоби формування професійної компетентності фахівців в області автосправи.

Виклад основного матеріалу. З метою розвитку професійної компетентності фахівця можна використовувати різні засоби. До них належать наступні:

1) Професійна орієнтація студентів [1]. Професійна орієнтація представляє собою процеси, які мають на меті аналіз знань, умінь та навичок людини з метою допомогти їй визначитись з вибором професії, яка б відповідали її здібностям. Професійна орієнтація є першим кроком у алгоритмі, результатом якого повинен стати вибір певної професії. Під час неї людина отримує інформацію про професію та вимоги, яким треба відповідати для роботи у відповідній галузі. Професійна орієнтація має на меті збалансувати індивідуальні схильності та інтереси людини з вимогами до неї з боку суспільства у рамках відповідної професії, яку вона може здобути.

В. Рахальська, польська дослідниця, сформулювала постулати, яким повинна відповідати професійна орієнтація у майбутньому:

- професійна орієнтація повинна представляти собою перш за все діяльність, спрямовану на полегшення професійного визначення людини, допомогу їй вибору напряму навчання та переходу від навчання до практичної діяльності;

- допомога учням обрати майбутню професію повинна бути складовою частиною більш глобального завдання, яке полягає у тому, що необхідно підтримати їх у формуванні майбутніх життєвих планів, які найбільш реально буде реалізувати;

- процес виховання повинен проходити таким чином, щоб його метою було поступово сформувані з людини, яка представляє собою об'єкт виховання, суб'єкт виховання;

- діяльність з професійної орієнтації повинна включати в себе не тільки допрофесійну підготовку, але й взагалі весь час, в ході якого людина проходить через різні етапи професійного розвитку;

- процес професійної орієнтації не повинен концентрувати увагу людини лише на матеріальних благах, які вона може отримати в ході професійної діяльності, однак її фокусом повинні бути також і суспільні відносини та можливість самовдосконалення;

- професійна орієнтація повинна мати своєю метою не тільки підібрати для людини таку професію, яка б відповідала її знанням, умінням та навичкам, але також була корисною для суспільства у цілому;

- професійне рішення повинне представляти собою процес, що складається з етапів, кожний з яких наближає людину, відповідно наявним у неї здібностям, до все більшим і більшим за серйозністю та довгостроковістю рішенням;

- прийняття людиною рішення повинно відбуватися не тільки самостійно, але також базуватися на знаннях про свої знання, уміння та навички, а також знання щодо обраної професії.

Майбутні фахівці автосправи можуть інформуватись щодо фахових професій за допомогою такого засобу шляхом відвідування закладів, таких як станції технічного обслуговування, автошколи тощо.

2) Професійно-практична підготовка студентів [2]. Професійно-практична підготовка передбачає виконання практичних робіт, які мають відношення до фаху. Наприклад, виготовлення різних виробів у майстернях. Такого роду засоби підвищення компетентності можуть включати в себе такі складові частини, як:

- поєднання теоретичної частини навчальної програми з практичною діяльністю, яка розкриває її застосування у відповідній профільній сфері діяльності та, відповідно, включає в себе відчутну її складову;

- підвищення частоти використання у викладанні навчального матеріалу сучасних інформаційних технологій, зокрема комп'ютерних;

- створення підготовчих курсів, які включають в себе різного роду завдання, пов'язані з практичною діяльністю, що представляє собою застосування набутих теоретичних знань, яка допоможе підвищити компетентність у відповідній сфері.

Основні завдання практики включають в себе наступні:

- знайомство з діями, які необхідно виконати для виготовлення певного виробу;

- формування знань та здібностей, шляхом вивчення теоретичної та практичної частини навчальної програми;

- отримання фахових знань, які необхідно мати для виконання практичних завдань;

- вивчення сучасних найбільш ефективних способів виконання тих чи інших трудових прийомів та інструментів, знаряддя, обладнання, що використовується в практичній діяльності;

- уміння працювати з сучасним знаряддям, проводити його технічне обслуговування, усувати несправності та проводити ремонт;

- уміння працювати, відповідаючи вимогам щодо внутрішнього розпорядку, безпеки праці, електробезпеки, пожежної безпеки.

Цей засіб майбутні фахівці автосправи можуть використовувати, виконуючи роботи, пов'язані зі збиранням та розбиранням автотракторних двигунів, визначення дефектів деталей автомобіля тощо.

3) Інформаційні технології [3]. Розвиток інформаційних технологій впливає на

різні сфери людської діяльності. Так, багато з них підлягають усе більшому рівню інформатизації. Не винятком є і сфера вищої освіти. Проникнення у цю сферу нових інформаційних технологій сприяє її гуманізацій, оскільки дозволяє проводити процес виховання, який враховує в більшій мірі, ніж раніше, індивідуальні нахили особистості, підвищує рівень її комунікабельності та урізноманітнює способи вираження творчих здібностей. Також сучасні інформаційні технології дають змогу викладачам викладати навчальний матеріал більшою кількістю способів, ніж раніше, що покращує сприйняття з боку аудиторії, а також дає змогу активізувати інтелектуальні та пізнавальні здібності студентів при вивченні відповідних дисциплін. Інформатизація в області вищої освіти має наступні складові частини:

- оновлення інформації, що використовується під час вивчення тих чи інших дисциплін, відповідно до сучасних рівня знань в області науки, науково-технічного прогресу та змісту культури;
- аналіз інформації, пов'язаної з індивідуальними характеристиками студентів, з метою формування такого плану проведення занять, який би дозволив враховувати ці характеристики, що зробило б навчальний матеріал краще адаптованим для сприймання різними людьми;
- використання таких методів донесення до студентів інформації, яка б відповідала як змісту, так і їх індивідуальним особливостям;
- отримання інформації про ефективність процесу навчання студентів з метою корегування його для своєчасного покращення отримуваних результатів.

Сучасні інформаційні технології, які використовуються при викладанні профільних дисциплін в області автосправи з метою підвищення професійної компетенції студентів, що представляють собою майбутніх фахівців у цій сфері, включають наступні [4]:

- мультимедійні, до яких відносяться інтерактивна дошка, проектор, аудіо - та відеозаписи, комп'ютер;
- інформаційно-комунікаційні, які включають в себе такі мережі, як комп'ютерна та для передачі зв'язку, а також дистанційне середовище, ресурси в мережі Інтернет;
- програмні засоби навчання, складовими частинами яких є різні програми та електронні ресурси комп'ютера.

З метою підвищення компетентності фахівців автосправи інформаційні технології можуть використовуватися багатьма способами: перегляд презентацій, ознайомлення з електронними підручниками, проходження онлайн-тестів тощо.

4) Інтерактивні технології [5]. Інтерактивні методики навчання представляють собою процес, під час якого студенти мають можливість шляхом рефлексії обдумати ті знання, які вони уже мають. Під час їх використання студенти мають змогу працювати з книгами, словниками, енциклопедіями та самостійно вирішувати ті чи інші питання, що дає змогу відчути себе успішними. Вони можуть таким чином підвищувати рівень знань при тому, що відходять від звичних вимог до дисципліни. Також студенти можуть працювати у групах в ході такого процесу та тим самим підвищувати рівень комунікабельності. В ході цього процесу вчитель присутній, але діє опосередковано, лише контролюючи навчально-виховний процес.

Навчання з використанням даного засобу може мати різні форми. Наприклад, кооперативну, колективно-групову, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань. Кооперативна форма може бути реалізованою шляхом ігор «карусель», «акваріум» тощо. Колективно-групова – «мікрофон», «ажурна пилка», «мозковий штурм» тощо. Ситуативне моделювання – використання рольових та імітаційних ігор тощо. Опрацювання дискусійних питань – дискусії, метод ПРЕС тощо.

Інтерактивне навчання може використовуватися для підвищення компетентності

фахівців з автосправи в різних ситуаціях. Прикладом може бути обговорення під час вивчення предмету «Основи розвитку автомобільного транспорту» тенденцій розвитку сфери транспорту, її впливу на сфери економіки, екології та культури.

5) Ділові ігри [6]. Ділова гра представляє собою пошук рішення проблеми у змодельованих ситуаціях. Вона є методом активного навчання шляхом залучення студентів до вирішення стандартних та не стандартних ситуацій, що допомагає їм як набуття знань з вирішення тих чи інших проблем, так і перевірити уже наявні знання, уміння та навички.

Цей засіб підвищення компетентності імітує реальні умови роботи професіонала та ставить перед учасниками проблеми, що можуть виникнути в ході справжньої професійної діяльності.

Ділові ігри можуть використовуватися майбутніми фахівцями автосправи, наприклад, у зв'язку з вивченням правила дорожнього руху. Студенти можуть розглядати різні проблемні ситуації, в яких може опинитись водій та пропонувати варіанти їх вирішення.

6) Тренінг [7]. Тренінг представляє собою зміну особистих або професійних характеристик шляхом набуття навчального досвіду з метою його практичного використання у відповідній до фаху сфері діяльності.

Тренінг представляє собою активний вид навчання. Найчастіше використовується для вироблення навичок, які мають алгоритмічний характер.

Тренінги можуть використовуватися для підвищення компетентності фахівців автосправи, наприклад, при вивченні техніки безпечного керування автомобілем.

7) Метод мозкової атаки [8]. Використання такого методу на лекції включає в себе два етапи. На першому етапі студенти, вирішуючи проблему, пропонують велику кількість ідей. На другому етапі всі сформульовані ідеї обговорюються з метою визначення, які з них краще вирішують поставлену проблему. Метод мозкової атаки може використовуватись для підвищення компетенції фахівців в області автосправи шляхом постановки перед ними проблемних питань. Наприклад про те, які способи ремонту автомобіля слід використовувати у тій чи іншій ситуації.

Метод мозкової атаки може використовуватись для підвищення компетенції фахівців в області автосправи шляхом постановки перед ними проблемних питань. Наприклад про те, які способи ремонту автомобіля слід використовувати у тій чи іншій ситуації.

8) Технологія співробітництва [9]. Технологія співробітництва представляє собою використання таких засобів навчання, які не обмежуються класною кімнатою – наприклад, комп'ютерів та мережі Інтернет. Використовуючи їх, студенти можуть взаємодіяти між собою, використовуючи всевітню мережу з метою вирішення тих чи інших завдань.

З метою підвищення професійної компетентності фахівців в області автосправи цей засіб може використовуватись для можливості між студентами та викладачем обмінюватись різною навчальною інформацією згідно з теми, яка в даний момент вивчається. Наприклад, вивчаючи систему запалювання, студенти можуть звертатися до джерел, на які вказує викладач, з метою більш детально ознайомитись з її різновидами, а також надсилати один одному найбільш актуальну інформацію, що пов'язана з даною темою.

9) Розвиток творчих здібностей студентів [10]. Розвиток творчих здібностей відбувається шляхом намагання подолати стереотипи та знайти оригінальні рішення тієї чи іншої проблеми шляхом виходу за межі існуючих знань. Вона включає в себе пошукову мотивацію, пізнавальну активність, самостійність, інтуїтивізм.

Даний засіб може використовуватись для формування професійної компетентності фахівців в області автосправи шляхом виконання різних проектів.

Наприклад, з пошуку інформації, пов'язаною з сучасними методами дефектації та ремонту тих чи інших деталей у складі автомобіля.

Отже, існує велике різноманіття засобів підвищення компетенції фахівців в області автосправи. Правильна організація заняття та зважене використання їх під час викладення навчального матеріалу може бути запорукою успішного засвоєння учнями передбачених програмою знань, умінь та навичок.

Список використаної літератури

1. Логуш Л. Професійна орієнтація – формування усвідомленого вибору професії. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2013. Вип. 3-4. С. 90–96.
2. Янковська Л., Захарчин Л. Професійно-практична підготовка фахівців у вищій школі та її інноваційний розвиток у форматі «держава – вищі навчальні заклади – роботодавці». Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.4. С. 367–373.
3. Доценко І.О. Інформаційні технології навчання - методологія і технологія навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів. Гірничий вісник. 2016. Вип. 101. С. 178–182.
4. Осадча К.П. Засоби формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. №3 (17).
5. Колісник-Гуменюк Ю. Сучасні інтерактивні технології навчання. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2013. № 5. С. 118–124.
6. Юдова-Романова К. Ділові ігри як метод інтерактивного навчання в процесі підготовки бакалаврів театрального мистецтва: випуск нової постановки. Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2015. Вип. 16. С. 198–212.
7. Котенко Т.М. Тренінг як засіб активізації навчання у вищій школі. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2009. Вип. 16(2). С. 143–147.
8. Коваленко А.Б. Особливості застосування методів активного навчання у ВНЗ. Психологія: реальність і перспективи. 2013. Вип. 1. С. 13–16.
9. Царенко В.О. Вебінар як технологія навчального співробітництва учнів і вчителів середніх шкіл. Інформаційні технології в освіті. 2011. Вип. 9. С. 90–94.
10. Чижикова О.В. Розвиток творчих здібностей студентів у процесі виконання самостійної роботи. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Педагогіка і психологія. 2012. Вип. 37. С. 28–31.

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ТЕХНОГЕННІ НЕБЕЗПЕКИ У ЗОНІ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

*Лисак О. В.
м. Полтава*

***Анотація.** Проаналізовано вплив військового конфлікту на сході України на екологічну та техногенну безпеку населення. Висвітлено актуальні загрози, які посилюються внаслідок АТО та їхні можливі наслідки.*

***Ключові слова:** екологічна небезпека, техногенна небезпека, загрози, військовий конфлікт, довкілля, надзвичайні ситуації.*

Актуальність даної роботи полягає в тому, що зона військового конфлікту на сході України спричиняє значне зростання загроз екологічній та техногенній безпеці держави.

Аналіз останніх досліджень, в яких висвітлена дана загроза. Системні